

เอกสารผลงานลำดับที่ 2

เรื่อง

**มาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001 – 2546
(มรท. 8001 – 2546)**

โดย

นายเชาวฤทธิ์ ตันติศักดิ์

**ผู้ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
(นักวิชาการแรงงาน 9 ชช)
ตำแหน่งเลขที่ 6**

**กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงาน**

1 12.05.6
97411
2547
จ.2

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
มาตรฐานแรงงานไทย ความ

คำนำ

ปัจจุบันนี้การแข่งขันเสรีในเวทีโลก ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ มีการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ขึ้นมาใช้เป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การกำหนดเขตการค้าระหว่างกลุ่มประเทศต่าง ๆ การกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพด้านต่าง ๆ รวมทั้งมาตรฐานสิทธิแรงงานหรือข้อบัญญัติด้านสิทธิแรงงานหรือความรับผิดชอบทางด้านสังคม ที่กำหนดขึ้นโดยผู้ผลิตรายใหญ่เจ้าของสินค้ามีชื่อ หรือกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว

มาตรฐานหรือข้อบัญญัติสิทธิแรงงานดังกล่าวได้นำหลักการจากอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มาเป็นข้อกำหนด โดยครอบคลุมถึงเรื่องการใช้แรงงานเด็ก ชั่วโมงการทำงาน ค่าตอบแทน แรงงานบังคับ ความปลอดภัยในการทำงาน เสรีภาพในการสมาคม และร่วมเจรจาต่อรอง การเลือกปฏิบัติ การลงโทษทางวินัย เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้มีความเชื่อมั่นได้ว่า กระบวนการผลิตสินค้าและบริการได้ดำเนินการอย่างเป็นธรรมและมีจรรยาบรรณต่อลูกจ้าง

การศึกษาเรื่องมาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001-2546 (มรท.8001-2546) ผู้ขอรับการประเมินได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงกระบวนการในการดำเนินงาน ข้อกำหนดหลักของ มรท.8001-2546 หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำ มรท.8001-2546 ไปพัฒนาในสถานประกอบการที่สมัครเข้าเป็นเครือข่ายรวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดที่เกิดขึ้น

เอกสารวิชาการฉบับนี้ ผู้ขอรับการประเมินคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทุกระดับของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานประกอบการส่งออก ลูกจ้าง ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป

เชาวฤทธิ์ ต้นดีศักดิ์

19 พฤษภาคม 2547

บทคัดย่อ

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องมาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001-2546 (มรท.8001-2546) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการในการพัฒนา มรท.8001-2546 ข้อกำหนดหลัก ปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน รวมทั้งประโยชน์ในการนำ มรท.8001-2546 ไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดมาตรฐานแรงงานในสถานประกอบกิจการที่สมัครเข้าเป็นเครือข่าย และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา มรท.8001-2546 ให้เหมาะสมและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

บริษัทเอกชนต่างประเทศในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้มีการนำมาตรฐานแรงงานเอกชนที่กำหนดขึ้นหรือมาตรฐานแรงงานเอกชนที่ตนยอมรับมาเป็นเงื่อนไขในการสั่งซื้อสินค้า ซึ่งจะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการผลิตเครื่องนุ่งห่ม รองเท้าของเด็กเล่น อิเล็กทรอนิกส์ อัญมณี เฟอร์นิเจอร์ และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของไทย ดังนั้น กระทรวงแรงงาน จึงได้จัดทำโครงการมาตรฐานแรงงาน เพื่อส่งเสริมการค้าเสรี โดยได้สร้าง มรท.8001-2546 ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการได้สมัครเข้าเป็นเครือข่ายของโครงการและนำไปพัฒนาให้เกิดมาตรฐานแรงงานในสถานประกอบกิจการของตน โครงการดังกล่าวมีระยะเวลาในการดำเนินงานรวม 5 ปี ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 – 2549 มีงบประมาณที่ใช้ดำเนินการรวม 301.87 ล้านบาท

มรท.8001-2546 มีข้อกำหนดหลัก 12 ข้อกำหนด ซึ่งข้อกำหนดส่วนใหญ่จะเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายแรงงานเป็นหลัก และจะมีข้อกำหนดที่มีมาตรฐานสูงกว่ากฎหมายแรงงานในเรื่องจำนวนชั่วโมงการทำงาน ล่วงเวลา เงื่อนไขที่ผู้รับเหมาช่วงหรือผู้ส่งมอบของสถานประกอบกิจการเครือข่าย ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของ มรท.8001-2546 การเลือกปฏิบัติในเรื่องทัศนคติส่วนตัวในเรื่องเพศ และระบบการจัดการต่าง ๆ ซึ่งข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ จากการศึกษาพบว่าเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อจูงใจให้สถานประกอบกิจการต่าง ๆ สมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่ายตามโครงการนี้เป็นอย่างมาก

ผู้ขอรับการประเมินได้มีข้อเสนอแนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับใน
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาครัฐและภาคเอกชน
รวมทั้งผู้บริหารสถานประกอบกิจการ และลูกจ้าง ได้นำไปศึกษาและพิจารณาใช้
ประโยชน์ในการปฏิบัติงานของตน ดังนี้คือ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะต้อง
เร่งดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทุกรูปแบบ เพื่อให้ นายจ้าง ลูกจ้าง รวมทั้งข้าราชการ
ทุกคน ได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนามาตร
ฐานแรงงานในสถานประกอบกิจการส่งออกทุกประเภทกิจการและทุกขนาด เพื่อป้อง
กันการถูกกีดกันทางการค้าจากผู้ซื้อต่างประเทศ รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงแก้ไข
กฎหมายแรงงานให้สอดคล้องกับอนุสัญญา ILO เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากประเทศ
ที่พัฒนาแล้ว นอกจากนี้ต้องเร่งดำเนินการกำกับดูแลและส่งเสริมพัฒนาให้สถาน
ประกอบกิจการทุกแห่งได้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายแรงงานซึ่งเป็นมาตรฐาน
ขั้นพื้นฐานของ มรท.8001-2546 ประการสำคัญที่สุดก็คือกรมต้องตระหนักว่าความ
สำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงานเพื่อส่งเสริมการค้าเสรีนั้น
ต้องเป็นการดำเนินงานในรูปแบบของการมีเครือข่ายการทำงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้ง
ภาครัฐ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างเป็น
ระบบ มีการเชื่อมต่อและประสานการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร
สำหรับเงื่อนไขใน มรท.8001-2546 ที่อาจเป็นอุปสรรคในการจูงใจให้สถานประกอบ
กิจการกลุ่มเป้าหมายสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นเรื่องชั่วโมงการทำงานล่วง
เวลา เงื่อนไขที่ผู้รับเหมาช่วงหรือผู้ส่งมอบของสถานประกอบกิจการเครือข่ายต้อง
ปฏิบัติตาม มรท.8001-2546 การเลือกปฏิบัติในเรื่องเพศ รสนิยมทางเพศ หรือความ
พิการนั้น ผู้ขอรับการประเมินได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไข มรท.8001-2546
ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะยืดหยุ่นหรือผ่อนผันให้มี
ระยะเวลาในการพัฒนาให้เป็นไปตามข้อกำหนดเพิ่มขึ้น หรือให้ปรับเงื่อนไขในข้อ
กำหนดเป็นหลายระดับ และให้สถานประกอบกิจการเลือกปฏิบัติตามระดับที่เหมาะสม
ของตน โดยไม่มีการบังคับ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทคัดย่อ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภูมิ

บทที่ 1	บทนำ	1
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2	วัตถุประสงค์	10
1.3	ขอบเขตของการศึกษา	10
1.4	วิธีการศึกษา	11
1.5	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2	แนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง	12
2.1	ความหมาย	12
2.2	ประเภทของมาตรฐาน	14
	- มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ	14
	- มาตรฐานแรงงานตามกฎหมาย	21
	- มาตรฐานแรงงานเอกชน	21
2.3	การค้าเสรีกับมาตรฐานแรงงาน	23
2.4	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	26
2.5	มาตรฐานแรงงานเอกชนต่างประเทศ	30
	- มาตรฐานแรงงานว่าด้วยความรับผิดชอบทางสังคม (SA 8000)	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- มาตรฐานแรงงาน สมาคม เพื่อความเป็นธรรม ด้านแรงงานว่าด้วยข้อปฏิบัติในสถานที่ทำงาน (FLA)	35
- มาตรฐานแรงงานสมาคมสิทธิคนงาน (WRC)	38
- มาตรฐานแรงงานว่าด้วยความรับผิดชอบสำหรับการผลิตเสื้อผ้า (WRAP)	42
- มาตรฐานแรงงานว่าด้วยหลักจรรยาบรรณของบริษัทไนกี้	45
- จรรยาบรรณในการดำเนินการของผู้ผลิตของวอลท์ คิสเนี่ย	48
บทที่ 3 วิเคราะห์และประเมินผลมาตรฐานแรงงานไทย	54
ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001-2546	
3.1 การพัฒนามาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001-2546	54
3.2 มาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001-2546	59
3.3 แผนการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานที่สำคัญตามโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงานเพื่อส่งเสริมการค้าเสรีในปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 – 2546	69
3.4 วิเคราะห์มาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย 8001-2546	76
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	85
4.1 ความเป็นมา	85
4.2 แนวทางการพัฒนาตามโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงานเพื่อส่งเสริมการค้าเสรี	87

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ข้อกำหนดหลักของ มรท.8001-2546	89
4.4 การพัฒนา มรท.8001-2546 ในสถานประกอบการเครือข่าย	91
4.5 ข้อเสนอแนะ	92

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ผลการดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงาน เพื่อส่งเสริมการค้าเสรี ประจำปีงบประมาณ 2545 (ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545)	72
ตารางที่ 3.2 ผลการดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงาน เพื่อส่งเสริมการค้าเสรี ประจำปีงบประมาณ 2546 (ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545)	74

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 3.1 ผลการดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงาน เพื่อส่งเสริมการค้าเสรี (ปีงบประมาณ 2545)	73
แผนภูมิที่ 3.2 ผลการดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานแรงงาน เพื่อส่งเสริมการค้าเสรี (ปีงบประมาณ 2546)	75